

Ny livs- och trostolkning

Historien delas, med all rätt, upp i tiden före och efter Kristus. Jesusberättelsen kom att förändra synen på tillvaron i många bemärkelser. Mycket av det vi ser som självklart har vi nämligen Jesus och de första kristna att tacka för. När diskussionens vågor ibland går höga och kristendomen anklagas för både det ena och det andra, handlar det många gånger om att såga av den gren man själv sitter på. Jag lyfter fram tjugo områden där Jesus varit helt avgörande och visar att livet med honom alltjämt är utmanande.

1. Synen på vardagen förändrades i och med Jesus. Jesus var i allra högsta grad en vardagsmänniska. Han illustrerade ofta sin förkunnelse med bilder ur vardagen, han levde i vardagen och hans budskap gällde vardagen. Vardag och andlighet integrerades i honom.
2. Synen på arbetet blev i en kristen kontext en annan än den gängse. En fri man i antikens värld utförde inte kroppsarbete. Det var slavarnas uppgift och de utgjorde fyrtio procent av befolkningen i Romarriket. Jesus däremot utförde själv en slavs arbetsuppgifter när han tvättade lärjungarnas fötter. Han hade också erfarenhet som snickare. Utifrån en judisk syn på det skapade var det naturligt för honom att se arbetet som ett förvaltande av livet och skapelsen. Hans liv och hans ord förstärkte den här förvaltartanken.
3. Synen på tillvaron blev annorlunda. Platonismen och senare gnosticisismen såg livet som en skuggbild och som något mindre värdefullt än andligheten och idéernas värld. Jesus däremot visar att livet är verkligt och att det levs inför Gud med allt det ansvar det innebär. Men Jesus gick också emot den andra ytterligheten där endast det materiella är verkligt och där Mammon blir föremål för tillbedjan.
4. Synen på det onda och söndriga blev realistisk. Jesus idealiserade aldrig sjukdomen och lidandet. Men han gav aldrig upp inför ondskan. Han gick i närkamp med den och segrade kontinuerligt över den i sitt eget liv.
5. Synen på människovärdet förändrades. I mötet med Jesus växte insikten om att varje människa har ett unikt värde. Jesus var inte, som de olika grupperingarna i sin samtid, bunden till den egna kretsen eller det politiska eller religiösa sammanhanget. Han såg en värdefull medmänniska i envar han mötte.
6. Synen på känslolivet upprättades. Evangelisterna skildrar Jesus med hela det känslomässiga registret. Det var något helt annat än den stoicism och känslolöshet som ofta betonades under antiken.
7. Synen på kärlek fördjupades. Synen var så ny att det formligen myntades ett nytt begrepp för kärleken, agape, den självutgivande kärleken. Steget från agape till diakonia var inte långt trots att samhället i övrigt inte kände till diakonibegreppet.
8. Synen på äktenskapet återupprättades. Jesus betonade äktenskapets betydelse i en tid när en judisk man lättvindigt kunde ta ut skilsmässa när det var normalt att en romersk man hade sex utanför äktenskapet. Jesus lyfte upp sexualiteten till något värdefullt och vackert och varnade för begär och åtrå. Han gav nya möjligheter till den som hade misslyckats.
9. Synen på kvinnan förändrades. Jesus såg helt annorlunda på kvinnan än sina landsmän. För Platon låg det maskulina i tänkandet och det feminina i känslolivet. Jesus sätt att möta kvinnorna visade att han stod för en helt annan syn än sin samtid och var helt unik.
10. Synen på barnen förändrades. Barnen hade i antiken inget egenvärde. Jesus däremot lyfter fram barnen som föredömen och påstår att vuxna måste bli såsom barn för att kunna komma in i himmelriket. Det finns ingen motsvarighet i den antika litteraturen till Jesus sätt att möta barn och andra utsatta i samhället.
11. Synen både på andligt och världsligt ledarskap blev en annan. Han varnade för upphöjelse av andliga ledare. Han gav genom sitt eget liv en helt annan bild av ledarskap, lärde ut och konkretiserade i sitt eget liv att den som vill vara störst ska vara allas tjänare.

12. Synen på Guds rike fick en ny innebörd. Jesus huvudärende var Guds rike. Han visade att Guds rike redan är här, men inte ännu i slutgiltig form. Det innebar ett avståndstagande både från en politiserad syn på Guds rike och att Guds rike endast är något som hör det himmelska till.

13. Synen på döden blev en annan. Rädsla och fruktan fanns inför döden. De första kristna började begrava sin döda på dagen och till och med under kyrkgolvet. Man klädde de döda i vita dräkter och höll begravningar på ljusan dag. Dödsdagen sågs som en födelsedag in i det eviga livet.

14. Synen på Gud blev en annan. För Jesus var Gud, som tilltalet i bönen Fader vår anger, transcendent, alltså upphöjd – mer än vi kan ana. Men Gud var för honom också immanent – alltså personlig och närvarande. Jesus tal om Fadern och Anden och sig själv som Sonen, gav material till beskrivningen av den ende Guden som treenig.

15. Synen på frälsningen fick en ny innebörd. När Markus anger att förhänget brast sönder i det ögonblick Jesus dog och att det skedde "uppifrån och ända ner" så är det ett nytt sätt att se på frälsningen. Gud utför den och människan är den mottagande parten. Vi älskar, därför att han älskat oss och inte: Vi älskar för att han ska älska oss.

16. Synen på religionen återupprättades. Jesus stack ständigt håll på religiösa luftballonger och avslöjade egoismens andliga luftslott. Han lyfte upp religionen till att vara i livets tjänst. Det religiösa livets centrum är inte läror, institutioner och regler utan en levande person.

17. Synen på bönen blev en annan. Bön är inte en mänsklig ansträngning för att tvinga fram Guds handlande, magi eller inre tankekraft. Bön var för Jesus gudsgemenskap i tillbedjan, förbön, behovsbön, syndabekännelse och bön om skydd och befrielse; allt det som hans böneämnen i böneundervisningen i Fader vår uttrycker.

18. Synen på den enskildes roll i gemenskapen förändrades. Kollektivismen var stark på Jesus tid. Individens sågs ur gemenskapens eller samhällets synvinkel. Jesus lyfte fram den enskilde utan att hamna i individualismens själviska dike.

19. Synen på livsidealen blev andra. I Rom var det styrka och makt som gällde. Rangordningen i samhället utgjorde kittet i hela samhället. Ödmjukhet föraktades. I Aten stod den filosofiska visheten högt i kurs. I Jerusalem, men också i antiken i övrigt, var det naturligt att älska sina egna och hata de som var utanför. När aposteln Paulus ska beskriva det kännetecknande för Jesus, skriver han att "Jesus ödmjukade sig". Kärleken sågs som viktigare än kunskap, ja kunskap var ingenting värd om den inte var förenad med kärlek. Kärleken till fienderna och de utstötta blev den nya rörelsens kännetecken. Förlåtelsen fick en sådan betydelse som varken Rom eller Aten – inte ens Jerusalem – kände till.

20. Synen på hela livet förändrades. Jesus älskade det mänskliga livet. Därför ville han göra livet helt. Han botade sjuka och återupprättade människor. Vi kan omöjligt förstå Jesus och hans budskap och dess egenart utan att förstå den glädjefulla och livsbejakande grundinställning till livet som Jesus hade. Han öppnade, och öppnar ännu i dag, portarna till livet; inte till ett lätt och problemfritt liv, men till ett meningsfullt liv – både i vardag och i helg.